

**2005 MALÎ YILI GENEL VE KATMA BÜTÇE
KANUN TASARILARI İLE 2003 MALÎ YILI GENEL
VE KATMA BÜTÇE KESİN HESAP KANUNU TASARILARININ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU
GÖRÜŞME TUTANAKLARI**

09.11.2004

**İÇİNDEKİLER
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI**

BAŞKAN – Buyurun Sayın Hamzaçebi.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; 21 inci Yüzyıla damgasını vuran gelişmeler, 20 nci Yüzyılın son on yılında meydana geldi, başlangıcı oradan itibaren. Berlin Duvarının yıkılması ve Sovyetler Birliğinin çöküşüyle birlikte ortaya çıkan yeni dünya düzenini kimi düşünürler ve dışpolitika tasarımcıları ve uygulayıcıları “tek kutuplu dünya” olarak isimlendirmiş, kimileri de “çok kutuplu dünya” olarak isimlendirmiştir. Gerçekten, böyle bir gücün yok olmasından sonra ortaya çıkan dünya düzeni, hakikaten, bütün politika bilimcilerini bu konu üzerinde düşünmeye, tartışmaya yöneltmiştir.

Bir Amerikalı düşünür, bunu, tarihin sonu olarak isimlendirmiş ve liberal demokrasinin ve onun tamamlayıcı unsuru olan piyasa ekonomisini insanlığın ulaşabileceği en mükemmel düzen olarak tanımlamış ve bundan ötesinin olamayacağını ifade ederek, bunu, tarihin sonu olarak tanımlamıştır.

Yine, bir başka düşünür bunun tam aksi bir tezi ileri sürmüştür; Samuel Huntington. O da, artık, yeni dünya düzeninde ulus devletler etkisini o kadar sürdüremeyecektir görüşünden hareket ederek, yeni dünya düzeninde, 21 inci Yüzyılda medeniyetler arasında bir çatışma yaşanabileceğini ileri sürmüştür. Dünyanın yedi veya sekiz medeniyetten oluştuğunu, ulus devletlerin yine olacağını, global politikaların yine ulus devletler tarafından şekillendirileceğini, ancak, medeniyetler arasındaki fay hatlarının yeni dünya düzenindeki çatışmaların hareket noktası olacağını ileri sürmüştür.

Yine, bu kişi, bu dışpolitika düşünürü şunu ileri sürmüştür: Amerika Birleşik Devletlerine, batıya en büyük tehdit İslam ülkelerinden gelebilir. Bunu diğer düşünür, biraz önce sözünü ettiğim, ismini söylemediğim, Fukiyama isimli düşünür de söylemiştir; ama, Huntington’da daha belirgin bir şekilde görürüz ve gerçekten, Sovyetler Birliğinin ortadan kalkması nedeniyle Batıya yönelebilecek olan tehdidin İslam ülkelerinden gelebilecek olması, 21 inci Yüzyıl politikalarının tasarlanmasında çok önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Bu çerçevede, bu ülkelere demokrasinin gelmesi son derece önemli addedilmiştir. İslam ülkelerindeki demokrasi, Batıya yönelecek tehditleri asgariye indirecektir. Dolayısıyla bu ülkelere demokrasinin gelebilmesi için bir lider ülkenin, bir sürükleyici ülkenin olması gerekir. Huntington’un bu tezinde, bunun için en uygun ülke olarak Türkiye ileri sürülmüştür. Türkiye’nin işleyen bir demokrasininin olması, halkının büyük ölçüde

Müslüman olması, Türkiye'ye bu iş için önemli bir görev verilebileceği düşüncesini yaratmıştır.

Bu çerçevede, Türkiye'nin laik olup olmaması o kadar önemli değildir; ama, modern olması son derece önemlidir. Türkiye bu görevi üstlenebilir.

Bunun uzantısını, ben, Büyük Ortadoğu Projesi olarak görüyorum. Tabii, Huntington ile Amerikan Dışişleri Bakanlığı ne kadar iç içedir, ne kadar ilişkilidir, onu bilemem; ama, Büyük Ortadoğu Projesi, aşağı yukarı, bu dışpolitika düşünürünün tezinde ileri sürmüş olduğu modele tam tamına oturmaktadır. Gerçekten Türkiye'nin Büyük Ortadoğu Projesindeki rolünü tanımlarken, Huntington'ın çizdiği çerçevenin son derece iyi değerlendirilmesi lazım.

Sayın Şükrü Elekdağ'ın dediğine de katılıyorum. Avrupa Birliğini hedef olarak almış olan Türkiye'nin, Büyük Ortadoğu Projesi ile Avrupa Birliğini ne kadar uzlaştırabileceğini de henüz bilmiyoruz. Bu konuda Hükümetin değerlendirmeleri nedir, bunları bilmiyoruz. Sayın Bakan bu konuda bir değerlendirme yaparsa mutlu olurum.

Burada, şu noktaya da gelmek istiyorum: Bu değerlendirmesinde Huntington, Türkiye'yi medeniyetler arasında en çok bölünmüş ülke olarak tanımlar; yani, ne Batılı olabilmiş ne İslam medeniyetinde kalmış, ikisi arasında kalmış, bu nedenle de, iki medeniyet arasında bölünmüş bir ülke olarak tanımlar ve Kemalizmin iflas ettiğini ileri sürer.

Tabii, böyle bir tez, Türkiye'de büyük tartışmalara neden olmuştur. Bu tartışmaların derlendiği bir kitap da yayımlandı Türkiye'de. Bu kitapta yer alan görüşlerden birisi de şudur: Bu kişi, Huntington'un bütün bu görüşlerini eleştirir; ancak, medeniyetler arasında en çok bölünmüş ülkenin Türkiye olduğu görüşüne sahip çıkar "evet, bu konu doğrudur" der. Bu konuyu Türkiye Cumhuriyetini kuranların ve yönetenlerin -birebir kelimeler belki böyle değil; ama, aşağı yukarı anlamı bu- şizofrenik yapısıyla bağdaştırır ve bu kişi, şu anda Türkiye Cumhuriyeti Başbakanının dışpolitika danışmanıdır. Dışpolitika danışmanı olarak, Türk dışpolitikası üzerinde ve Sayın Başbakanın dışpolitikadaki görüşleri üzerinde ne kadar etkilidir bilemiyorum; ama, Sayın Bakanımız bu konuda bir değerlendirme yaparlarsa mutlu olurum.

Türkiye'nin Batılılaşma projesi bugünün projesi değildir. 1839 Tanzimat Fermanıyla bunun ilk işareti verilmiş, 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması bu konunun en temel adımı olmuştur ve daha sonra, bütün Cumhuriyet hükümetleri Batılılaşma konusunda adımlar atmışlardır.

Tabii ki, Batılılaşmayı modernleşmeden farklı algılamamız lazım. Birincisi laiklik vardır Batılılaşmada, ikincisi Latin alfabesinin kabulü vardır, Kıyafet Devrimi vardır, bu ve benzeri birçok Cumhuriyet kurumları vardır. O nedenle, bunu biraz modernleşmeden ayrı tutmak gerekir. Bu adım, Batılılaşma projesi, 1963'te Avrupa Ekonomik Topluluğu ile imzalanan Ankara Anlaşmasıyla devam etmiş, 1996'daki Gümrük Birliği bunun bir diğer adımı olmuştur ve daha sonraki hükümetlerin Avrupa Birliğine üye olma yönündeki çabaları ve mevcut Hükümetimiz zamanında da Avrupa Birliğinden tarih alma yönündeki çabalar, bu projenin devamı olmuştur. Bu projeyi destekliyoruz; Hükümetin bu konudaki çabalarına biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak sonuna kadar, sınırsız desteğimizi veriyoruz.

Ancak, biraz önce Sayın Başbakanın bir danışmanının bir konudaki değerlendirmesini yaparken, bir yandan öyle bir değerlendirmeyi yapan bir kişi ve mevcut Adalet ve Kalkınma Partisi içerisinde bu görüşe sahip veya bu görüşün ileri sürüldüğü birçok ortamı ve görüşü ileri süren kişileri de söyleyebiliriz. Böyle bir çelişkiyi nasıl bağdaştırıyorsunuz acaba Sayın Bakan? Bir yandan Avrupa Birliğine karşıt olan, Batılılaşmaya karşıt olan birçok kişi ve bunlardan bir tanesi Sayın Başbakanın dışpolitika danışmanı, bir yandan da Avrupa Birliği yolunda çok kararlı adımlarla yürümek. Avrupa Birliği yolundaki adımları destekliyoruz tabii ki; ama, diğer davranışı veya görüşleri nasıl değerlendiriyorsunuz, hangi kefeye koyuyorsunuz?

Avrupa Birliği konusundaki bu değerlendirmeyi yaparken, ben, Sayın Bakanımızın geçmişte bu konudaki bazı değerlendirmelerini de hem Komisyonun dikkatine hem Sayın Bakanın değerlendirmesine sunarak bugünkü görüşümü almak istiyorum. 1994 yılı bütçesinin görüşülmesi sırasında, Aralık 1993'te, Sayın Bakan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yapmış olduğu şöyle bir konuşma var: "Çok önemli bir nokta da şudur: Türkiye'nin Gümrük Birliğine girmesi konusu vardır. Bu, Türkiye'nin ekonomisinde son senelerdeki en büyük yapısal etkiye sebep olacak bir olaydır. Gümrük Birliğine gitmek, sadece Avrupa Topluluğu ülkeleri ile aramızdaki gümrük duvarlarını kaldırmak değildir. Bu ülkelerle beraber, diğer ülkelere ortak gümrükleri uygulamaktır. Artık tek başınıza Azerbaycan'a, Kıbrıs'a, Çin'e, Amerika Birleşik Devletlerine uygulamam diyemeyeceksiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

M.AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Dolayısıyla, böyle büyük bir olayla 1995 yılında karşı karşıya kalacağız. Şimdi, bunun müspet veya menfiliğini bir yana bırakıyorum. Biliyorsunuz, biz, Refah Partisi olarak buna karşıyız."

Tabii ki, Sayın Bakanın o zaman mensup olduğu siyasî parti farklı.

Yine Sayın Bakanın bir değerlendirmesi, Mart 1995 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundaki bir konuşması şöyle: "Türkiye'nin Avrupa Birliğine giremeyeceği kesindir. Bunu Avrupalılar söylemektedir; çünkü, Avrupa Birliği bir Hıristiyan birliğidir."

Acaba, Sayın Bakan, bugün, böyle bir Hıristiyan birliğine girdiğini mi kabul etmektedir, yoksa, Avrupa Birliği görüşünü değiştirip Hıristiyan birliği olmaktan çıkmış mıdır?

Yine Sayın Bakanın aynı konuşmada şu cümleleri var: "1982 yılından itibaren malî yardım yapmayacak mıydı Ankara Anlaşmasına veya diğer anlaşmalara göre, dolayısıyla burada her şey tek taraflı olarak gitmektedir. Avrupa'nın menfaatları söz konusu olduğunda tavizler verilmektedir, vazgeçilmektedir; fakat, Türkiye'nin çıkarları söz konusu olduğunda, hiçbir direniş, hiçbir ısrar olmamaktadır. Bu, şudur: Ne pahasına olursa olsun Türkiye Avrupa Birliğine girecek, Türkiye Gümrük Birliğine girecek anlayışıdır. Siz eğer bu zihniyette olursanız, işte, o zaman, Prof.Erol Manisalı'nın dediği gibi "sizi o zenginler köşkünün -maalesef, üzülerek söylüyorum kendi ülkem adına- bahçesindeki bir kulübeye böyle koyarlar işte."

Bu ve benzeri birçok değerlendirmeler var. Bunların hemen hemen hepsi birbirinin aynı. Devam ederek vaktinizi almak istemiyorum. Sayın Bakanın, bugünkü durumda, bu eski görüşlerini gerçekten muhafaza edip etmediğini ben merak ediyorum. Bu konuda bir değerlendirme yaparlarsa mutlu olurum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

M.AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

M.AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Avrupa Birliği Komisyonu üç rapor düzenledi biliyorsunuz. Biri ilerleme raporu, biri tavsiye raporu, biri etki raporu. Bildiğim kadarıyla - yanlış bilebilirim, eğer öyleyse, düzeltirlerse mutlu olurum- etki raporu; yani, Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliğinin Avrupa Birliğine üye olan ülkelerde yaratacağı etkilere ilişkin rapor. Münhasıran Türkiye'ye yönelik olarak düzenlenmiştir. Daha önceki üyeliklerde böyle bir rapor düzenlenmemiştir. Olabilir, belki Türkiye'nin üyeliği ile ilgili olarak böyle bir etkiyi Avrupa Birliği merak etmiş olabilir; ancak, burada, 2 nokta son derece önemli. Bir işgücünün serbest dolaşımının kısıtlanması konusunda üye ülkeler âdeta serbest bırakılıyor veya onlara bir tavsiyede bulunuluyor; ki, geçmişte işgücünün serbest dolaşımının engellenmesi konusunda Sayın Bakanın ve bugün Hükümette görevli olan bazı bakan arkadaşların bu tutanaklarda yer alan beyanları var. İşgücünün serbest dolaşımının olması, bu neye yarıyor? Bize zaten işgücünü serbest dolaşma hakkını vermiyor Avrupa Birliği diye eleştiriliyor.

İkinci önemli konu, tarımsal ürünlerde Türkiye'nin yararlanabileceği Avrupa Birliği fonları nedeniyle bu teşviklerden, fonlardan yararlanacak diğer Avrupa Birliği üyesi ülkelerin yararlanacağı fonların azalacağı yönünde o ülkeleri uyaran bir rapor. Bu son derece önemli. Buna karşı acaba ne gibi bir önlem düşünüyor Hükümetimiz?

Yine, Fırat ve Dicle nehirlerinden dolayı raporda yer alan bir ifade: "Bu su kaynaklarının gelecekte uluslararası yönetimi konusu, Avrupa Birliği tarafından düşünülmelidir" deniyor. Bu konuyu Sayın Bakanımız acaba nasıl değerlendiriyor?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hamzaçebi'ye teşekkür ediyoruz.

.....

BAŞKAN – Sayın Bakana teşekkür ediyoruz.

M. AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Yazılı cevaplama ile ilgili bir hususu dikkatinize sunabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

M. AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Bakanın "yazılı cevaplayacağım" demesine biz inanmak istiyoruz. Bunu şu nedenle söylüyorum: Geçen yıl, yine Dışişleri Bakanlığı bütçesi görüşmelerinde, benim burada sorduğu bir soru veya yaptığım bir eleştiri vardı. Sayın Bakanın yazılı cevaplama bağlamında ona cevap vereceğini düşünüyordum; ama, bugüne kadar bir yazılı cevap alamadım o konuda. Konu şu: Türkiye Cumhuriyetinin Yunanistan hükümetiyle yaptığı çifte vergilemeyi önleme anlaşması, her iki tarafın, Yunanistan ve Türkiye'nin çıkarlarını belli bir dengede gözeten bir anlaşma olmamıştır. Türkiye'nin çıkarları bir kenara bırakılıp tamamen Yunanistan'ın istekleri doğrultusunda bir vergi anlaşması yapılmıştır. Bu konuda bir değerlendirme yaptım;

ama bunu muhtemelen Sayın Bakan atlamış olabilir, bilgisi dahilinde olmayabilir; ama, bunun cevabını bugüne kadar almadığımı da belirtmek istiyorum.

Teşekkür ederim.